

**РЕЦЕНЗИЈА
НА РАКОПИСОТ „ПРАКТИКУМ ПО ОБЛИГАЦИОНО ПРАВО”
ОД ДОЦЕНТ Д-Р МАРИЈА АМПОВСКА, ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ,
УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” ВО ШТИП**

Врз основа на одредбите од Статутот и Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, како и Одлуката бр.1102-119/18 од 181. редовна седница на Наставно-научниот совет на Правен факултет, одржана на 3.9.2019 година, избрана е Рецензентска комисија во состав:

- д-р Гале Галев, редовен професор во пензија, Правен факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје;
- д-р Михајло Цветковиќ, доцент на Правен факултет, Универзитет во Ниш

за изготвување на извештај, рецензија на приложениот ракопис **„Практикум по облигационо право”** од доцент д-р Марија Амповска, наменет за студентите на прв циклус студии на Правен факултет при Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

По прегледот на ракописот Комисијата до Наставно-научниот совет на Правен факултет го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Општи податоци за ракописот: Ракописот насловен како „Практикум по облигационо право“ е наменет како учебно помагало – практикум кое ќе се користи при изведување на практичната настава, односно вежбите за предметот Облигационо право. Истиот е наменет за студентите од четврти семестар на студиската програма Правни студии во Штип и во Струмица, со фонд на часови 2+2+1 и број на кредити 6 на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, а содржината на ракописот во целост соодветствува со наставната програма за предметот Облигационо право содржана во интерната скрипта од истата авторка насловена како „Облигационо право - општ дел” и ја опфаќа наставната материја за студиската програма за која е наменет.

Податоци за обемот на ракописот: Ракописот содржи 215 страници во А4 формат, напишани во фронт Arial големина 12. Содржината на ракописот е разнолика во обидот секоја од наставните материји да биде покриена со примери од практиката на најсоодветниот начин. Оттаму, ракописот вклучува изворно креирани вежби од авторката, вклучување на прилози во форма на законски одредби од специјалните закони, вклучување на прилози во форма на судски пресуди, обрасци на тужби и договори. Обемот на овој ракопис по содржина ги задоволува критериумите според бројот на часови и според одредбите од Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип.

Податоци за постоење на сличен или ист наслов: Во македонската правна литература претходно е објавено следново издание „Облигационо право“ (практикум), книга I и II од авторите Гале Галев и Јадранка Дабовиќ-Анастасовска. Исто така, д-р Марија Амповска има објавено ракопис „Практикум по облигационо право“ согласно со Правилникот за единствените основи за остварување на издавачка дејност на Универзитет „Гоце Делчев” во Штип, кој е достапен во е-библиотеката на УГД. Предложениот ракопис ја наоѓа својата оправданост во неговата целоста усогласеност со наставната материја по предметот Облигационо право, како и неговата конципираност да служи како учебно помагало за изведување на вежбите од страна на предметниот наставник, според наставната програма во рамки на наведените студиски програми. Усогласеноста се однесува на содржината, типот на вежбите, како и нивниот обем и тежина кои соодветствуваат со оптималното отоварување предвидено за студентите во рамки на овој курс.

Краток опис на содржината: Ракописот содржи дванаесет поглавја кои се наречени *Вежби* и се поделени по недели, соодветно на поделбата на наставната материја во рамки на наставната програма. Првата вежба се однесува на Законот за облигационите односи како извор на облигационото право и е конципирана преку izdelување на одредби од Законот кои авторот ги прави предмет на анализа и коментирање од страна на професорот и студентите. Акцентот на предметот на анализа е ставен на установување на знаењата за начелата на облигационото право, карактерот на нормите во Законот, разликувањето на императивните и диспозитивните норми, како и воочувањето на правните стандарди меѓу одредбите во Законот.

Втората вежба се однесува на останатите закони кои се извор на облигационото право, *lex specialis*. Авторката ја конципирала на тој начин што студентите во рамките на законски прописи (како што се Закон за наследување, Закон за градежно земјиште, Закон за меѓународно приватно право, Закон за работни односи и други) треба да ги препознаат и идентификуваат одредбите кои претставуваат извор на облигационото право и така да научат да ги разграничат облигационите односи од останатите приватно-правни односи.

Третата вежба *Настанување на облигационите односи - страни, предмет и облигационо-правни факти, содржина и дејство на облигациите* е збир на шест едноставни примери на облигациони односи од секојдневниот живот за кои студентите треба да ги дефинираат видот на односот, страните на односот, дејствијата кои се предмет на односот, содржината и траењето на истиот. Примерите се дополнети со примери и од судската практика – тужба за враќање на долг, на примерот на која студентите треба да определат колку облигациони односи се идентификуваат во пресудата на судот, да ги определат страните, предметот и облигационо-правниот факт на секој облигационен однос поединечно и да ги објаснат карактеристиките.

Како дополнителна вежба во рамките на оваа наставна единица е предвидена *Вежбата 3А* која се однесува на институтот побивање на должникови правни дејствија, како посебен случај на дејство на облигационите односи. Вежбата, од една страна, ги опфаќа анализата на одредбите за овој институт содржани во Законот за стечај, а од друга страна опфаќа анализа на пример за тужба за побивање должникови правни дејствија која по примерот во практикум студентите треба сами да ја изработат за време на вежбите.

Вежбата број четири е посветена на промените кои можат да настанат во облигационите односи, а составена е од пет примери. Првиот пример во оваа вежба се однесува на пример за законска цесија и законско преземање на долг од Закон за наследување и се реализира преку анализа на одредбите. Вториот пример е за законска цесија и законско преземање долг според одредбите од Законот за трговски друштва и задачата на студентите е анализа на одредбите. Третиот пример е образец на договор за цесија кој треба да послужи како основ за студентите сами да изработат пример на ваков договор според фактичка состојба зададена на вежбите. Четвртиот пример се однесува на договорно преземање на долг, преку анализа на првостепена судска одлука. Петтиот пример во оваа вежба се однесува на суброгацијата според примерот на Законот за задолжително осигурување во сообраќајот и анализа на одредбите со цел да се воочат разликите меѓу овие институти – суброгација, цесија и преземање на долг.

Вежбата број 5 се однесува на престанок на облигационите односи и е составена од четири примери. Во пример еден е содржана анализа на пресуда за раскинување на договор за дар. Во пример два е даден пример на пресуда за враќање на долг, на кој студентите треба да го увидат постоенето на застареност и влијанието на застареноста врз односот и врз престанок на истиот. Во пример три е содржан договор за новација и вежбата се состои во обврската на студентите да определат што е новација и кои се условите за нејзино настанување, како и дали во анализираниот пример се исполнети условите за новација. Во четвртиот пример е изложено мислењето на Врховниот суд за застарување на регресно побарување на кој пример студентите треба да го научат разликувањето на роковите на застареност и улогата на судската практика при нивното утврдување.

Вежбите број 6 и 7 се споени поради нивната истородна содржина и природа, бидејќи и двете се однесуваат на материјата на општа теорија на договорното право и тука се

опфатени општите услови за настанување на договорите. Најпрво преку два примери авторката им поставува задача на студентите во рамките на конкретната судска пресуда да определат кои се општите услови за настанување на договорите. Во рамките на вториот дел од вежбата, преку примерот 3, студентите преминуваат на изработка на посебни видови договори според однапред дадени обрасци содржани во практикум, со цел да го потврдат своето знаење на теренот на општи услови за настанување на договорите, како и битните елементи за полноважност на одделни видови договори. Предмет на работа во рамки на оваа вежба се договорите за купопродажба, доживотна издршка, отстапување на имот за време на живот, дар на недвижен имот, заем на парични средства, закуп, дело. Во овој пример авторката направила промислен и внимателен избор на договорите со цел да го потенцира значењето на одредени услови за полноважност на договорите, како што е примерот на значењето на формата, како и согласноста на одредени лица и истото им го потенцира преку практични примери. Во наредниот пример од оваа вежба авторката го разработува институтот ништовност на договори преку анализа на начелно правно мислење на Врховниот суд на Македонија.

Вежбата број 8 се однесува на облигациони односи настанати со причинување на штета. Преку анализа на судска пресуда студентите треба да ги определат општите и посебните услови во конкретниот случај кои довеле до настанување на одговорноста.

Во вежбата број 9 се прави приказ на видовите на одговорност за причинета штета (субјективна одговорност, објективна одговорност, договорна одговорност, одговорност за друг, одговорност на правното лице и неговите органи за штета причинета на трето лице и останати случаи на одговорност за причинета штета). Ракописот содржи судски пресуди кои соодветствуваат на овие видови на одговорност, а задачата на студентите е да ги анализираат со помош на општата теорија на отштетното право, односно преку определување на страните, штетното дејствие, штетата, каузалитетот и основот на одговорност.

Во вежбата број 10 се разработени надоместот на материјална и нематеријална штета преку анализа на судски одлуки, од една страна, но и преку изработка на тужба за надомест на штета врз основа на зададена фактичка состојба.

Вежбата број 11 е посветена на стекнувањето без основ и истото практично се обработува преку изработка на тужба за стекнување без основ.

Вежбата број 12 ги опфаќа практичните примери за останатите облигациони односи. Најпрво тука се вклучени анализата на законските одредби кои го уредуваат раководството без налог и хартиите од вредност. Вежбата, исто така, вклучува анализа на конкретен пример на јавно ветување на награда и судска пресуда за работодавство без налог.

ЗАКЛУЧОК

Ракописот претставува еден богат збир на прилози и изворни вежби креирани од авторката кои ја следат систематиката и динамиката на наставната материја по предметот Облигационо право и се конципирани на начин што овозможува установување и потврдување на теоретските знаења стекнати на предавања, како и дообјаснување на одредени институти преку примери од општествената и од судската практика. Во материјалот внимателно се вклучени законски одредби од посебни закони, но и од Законот за облигационите односи со кои авторот ги насочува студентите на областите каде што треба да се посвети посебно внимание. Посебна предност на овој ракопис е можноста студентите да остварат практична работа во насока на изготвување на договори и тужби од областа на облигационото право, што претставува посебно практично збогатување на нивното образование во рамките на овој предмет, а со тоа и остварување на замислените цели при креирање на наставната програма за предавањата и вежбите во рамките на овој предмет. Методолошкиот пристап на авторката кон изработка на овој ракопис, како и јасниот и концизен начин на практично поткрепување на материјата, овозможува студентите да ги потврдат и усовршат веќе стекнатите знаења, а ракописот го прави релевантен и значаен за целокупната наставна материја.

Имајќи го предвид горенаведеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство на Наставно-научниот совет на Правниот факултет при Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип да му предложи ракописот „Практикум по облигационо право“ да биде објавен како електронски практикум на веб-страницата на е-библиотека на Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип.

Рецензенти

Д-р Гале Галев, редовен професор во пензија, с.р.

Д-р Михајло Цветковиќ, доцент, с.р.